

บันทึกการประชุม
คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
ครั้งที่ ๙๓
วันศุกร์ ที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙
ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. นายมีชัย ฤชุพันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายสุพจน์ ไข่มุกด์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายอภิชาต สุขัคคานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายอมร วาณิชวิวัฒน์	โฆษกกรรมการ
๕. นายนครินทร์ สิงห์เสนา	โฆษกกรรมการ
๖. นายชาติชาย ณ เชียงใหม่	โฆษกกรรมการ
๗. นายอุดม รัฐอมฤต	โฆษกกรรมการ
๘. นางกิริณา สุมาวงศ์	กรรมการ
๙. นางจรี วิจิตรวาทการ	กรรมการ
๑๐. นายนิติพันธุ์ เชื้อบุญชัย	กรรมการ
๑๑. นายเอียรชัย ณ นคร	กรรมการ
๑๒. พลเอก นิวัติ ศรีเพ็ญ	กรรมการ
๑๓. นายประพันธ์ นัยโกวิท	กรรมการ
๑๔. นายภัทร คำพิทักษ์	กรรมการ
๑๕. นายภูมรัตน์ ทักษาดิพงษ์	กรรมการ
๑๖. พลตรี วีระ โรจนนาค	กรรมการ
๑๗. นายศุภชัย ยาวะประภา	กรรมการ
๑๘. นายอัษฎพร จารุจินดา	กรรมการ
๑๙. พลเอก อัฐพร เจริญพานิช	กรรมการ
๒๐. นายปกรณ์ นิลประพันธ์	เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง
๒๑. นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง	เลขานุการกรรมการ คนที่สอง

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

ผู้ช่วยเลขานุการในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๑. นายจินตพันธุ์ ทังสุบุตร	นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ
๒. นายวราห์ เท่งพุ่ม	นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

นายนาถ ดวงวิชัย	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานประธานรัฐสภา
-----------------	------------------------------------

ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์

ผู้ชำนาญการประจำตัวกรรมการ

๑. นางสาวปานทิพย์ พุกษาสลวิทย์

๒. นางสาวฐิติพร วิชัยธนพัฒน์

เริ่มประชุมเวลา ๑๔.๕๐ นาฬิกา

เมื่อกรรมการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

คณะกรรมการมีมติเลื่อนรับรองบันทึกการประชุม

(บันทึกการประชุม ครั้งที่ ๑๐ วันจันทร์ ที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงครั้งที่ ๙๒ วันพฤหัสบดี ที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ อยู่ระหว่างการตรวจทานของนายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง)

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องพิจารณา

พิจารณาความเห็นต่อร่างรัฐธรรมนูญเบื้องต้น

ก่อนเข้าสู่ระเบียบวาระการประชุม นายประพันธ์ นัยโกวิท กรรมการ ในฐานะรองประธานอนุกรรมการติดตามและรวบรวมความคิดเห็นของประชาชน คนที่หนึ่ง ได้แจ้งต่อที่ประชุมถึงผลการประชุมร่วมกันระหว่างคณะอนุกรรมการติดตามและรวบรวมความคิดเห็นของประชาชนและคณะอนุกรรมการรับฟังและสรุปความคิดเห็นที่มีผู้เสนอแนะ ดังนี้

๑. ควรกำหนดให้รองประธานสภาผู้แทนราษฎรมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคการเมืองฝ่ายค้าน

๒. เสนอให้พิจารณาศึกษาหลักการในเรื่องสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาเพิ่มเติม ก่อนที่จะปรับปรุงเนื้อหาในเรื่องดังกล่าว

๓. เสนอให้ตรวจสอบว่าได้มีการแก้ไขปรับปรุงร่างมาตราที่เกี่ยวกับเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่างๆ ครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า การกำหนดให้รองประธานสภาผู้แทนราษฎรมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคการเมืองฝ่ายค้าน อาจเป็นการก้าวล่วงกิจการของฝ่ายนิติบัญญัติและอาจทำให้เกิดปัญหาและสร้างความขัดแย้งภายในฝ่ายนิติบัญญัติ ส่วนเรื่องหลักการของระบบของรัฐสภานั้น เสนอให้พิจารณาปรับปรุงเนื้อหาของร่างมาตราในเรื่องดังกล่าวให้สมบูรณ์ก่อน อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมสามารถพิจารณาทบทวนหลักการของระบบของรัฐสภาได้ในภายหลัง นอกจากนี้ ขอให้เลขาธิการกรรมการตรวจสอบ

ว่าได้มีการแก้ไขปรับปรุงร่างมาตราที่เกี่ยวกับเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชนตามความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่างๆ ครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- ควรพิจารณาศึกษาทบทวนหลักการในเรื่องสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาเพิ่มเติมอย่างรอบคอบ ก่อนปรับปรุงเนื้อหาในเรื่องดังกล่าว

- มีข้อเสนอแนะจากประชาชนที่ต้องการให้ร่างรัฐธรรมนูญทำให้เกิดการปฏิรูปหรือการเปลี่ยนแปลงของประเทศได้อย่างแท้จริง และมีข้อสังเกตเกี่ยวกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญซึ่งกระทำได้ยากกว่าอาจเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศได้

- ร่างรัฐธรรมนูญร่างแรกได้กำหนดให้มีหลักการในเรื่องสำคัญที่ไม่เคยมีมาก่อน อาทิ หมวดหน้าที่ของรัฐ จึงควรอธิบายให้ประชาชนเกิดความเข้าใจด้วย

- มีข้อเสนอแนะจากอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ บางส่วนที่เสนอให้ยกเลิกระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ เนื่องจากอาจทำให้นายทุนเข้ามาสู่การเมืองได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า ที่ประชุมควรพิจารณาปรับปรุงเนื้อหาของร่างมาตราในเรื่องระบบของรัฐสภาให้สมบูรณ์ก่อน หากที่ประชุมยังมีข้อสงสัยหรือต้องการให้ทบทวนหลักการในเรื่องดังกล่าว ก็สามารถพิจารณาทบทวนในภายหลังได้ ส่วนการใช้ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องคะแนนเสียงตกน้ำ จึงไม่ควรเปลี่ยนแปลงหลักการในเรื่องดังกล่าว

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า การพิจารณาของคณะกรรมการในช่วงเวลานี้เป็นการปรับปรุงเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญโดยพิจารณาจากความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของประชาชนหรือองค์กรต่างๆ ที่ประชุมจึงมีทางเลือกเป็นสองแนวทาง คือ การให้คงร่างมาตราไว้โดยไม่มีการแก้ไข หรือปรับปรุงเนื้อหาตามความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของประชาชนหรือองค์กรต่าง ๆ เท่านั้น

- ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนเป็นระบบการเลือกตั้งที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ควรพิจารณาทบทวนข้อดีและข้อเสียในการใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียว และเรื่องที่มาของสมาชิกวุฒิสภาด้วย รวมทั้งพิจารณาหลักการในเรื่องสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเพิ่มเติม ซึ่งจะมีความเกี่ยวข้องโยงกับบทเฉพาะกาล ส่วนการแถลงข่าวการประชุมของคณะกรรมการในขณะนี้ ควรแจ้งแต่เพียงว่าคณะกรรมการยังไม่ได้ข้อสรุปในเรื่องสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา

- มีประชาชนสนับสนุนระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนและที่มาของสมาชิกวุฒิสภาจำนวนมาก จึงควรคงหลักการในเรื่องดังกล่าวซึ่งเป็นนวัตกรรมรูปแบบใหม่ หรือปรับปรุงเนื้อหาให้สมบูรณ์มากขึ้น ส่วนการแถลงข่าวว่าคณะกรรมการยังไม่ได้ข้อสรุปในเรื่องสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา อาจทำให้ภาพพจน์ของคณะกรรมการเกิดความเสียหายและอาจถูกโจมตีได้ว่าคณะกรรมการมีความลังเลและไม่มีความเชื่อมั่นต่อร่างรัฐธรรมนูญร่างแรก

ประธานกรรมการเสนอให้โฆษกกรรมการแถลงข่าวในลักษณะว่าได้มีผู้เสนอให้ใช้ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยใช้บัตรเลือกตั้งสองใบ และเสนอให้ใช้ระบบการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งที่ประชุมยังไม่ได้พิจารณาทบทวนเรื่องดังกล่าว โดยพิจารณาในเรื่องอื่นก่อน อย่างไรก็ตาม การพิจารณาปรับปรุงเนื้อหาของร่างรัฐธรรมนูญควรพิจารณาในแต่ละหมวดเรียงตามลำดับ

จากนั้น ที่ประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมีการพิจารณาความเห็นและข้อเสนอแนะของภาคส่วนต่าง ๆ ต่อร่างรัฐธรรมนูญ (ร่างเบื้องต้น) ดังนี้

นายอุดม รัฐอมฤต โฆษกกรรมการ หารือต่อที่ประชุมเกี่ยวกับร่างมาตรา ๙๐ (๒) ในเรื่องคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่กำหนดให้มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีในวันเลือกตั้งว่า ควรพิจารณาในกรณีที่มีการเลื่อนวันเลือกตั้งออกไปหรือกรณีที่มีการกำหนดวันเลือกตั้งใหม่ด้วย เนื่องจากอาจมีประชาชนที่มีอายุครบสิบแปดปีในวันเลือกตั้งใหม่ จึงขอให้ที่ประชุมพิจารณาทบทวนร่างมาตรา ๙๐

มาตรา ๙๐

“มาตรา ๙๐ บุคคลผู้มีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ เป็นผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง

(๑) มีสัญชาติไทย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติต้องได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีในวันเลือกตั้ง

(๓) มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งมาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน หรือมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้งเป็นเวลาไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง หรือมีถิ่นที่อยู่นอกราชอาณาจักรจะขอลงทะเบียนเพื่อออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง นอกเขตเลือกตั้ง ณ สถานที่ และตามวันเวลา วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ได้

ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยมิได้แจ้งเหตุอันสมควรตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อาจถูกจำกัดสิทธิบางประการตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งมีเหตุจำเป็นต้องเลื่อนวันเลือกตั้งออกไป หรือกำหนดวันเลือกตั้งใหม่เนื่องจากการทุจริตเลือกตั้งแล้ว การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องจัดการเลือกตั้งโดยนำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในวันเลือกตั้งเดิมมาใช้ในการจัดการเลือกตั้งในวันเลือกตั้งใหม่ด้วยหรือไม่

- รายละเอียดของการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งควรนำไปกำหนดไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง เลขานุการกรรมการ คนที่สอง ชี้แจงว่า ร่างมาตรา ๙๙ ได้กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดวันเลือกตั้งใหม่ก็ได้ หากเกิดเหตุจำเป็นที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้น ควรกำหนดให้มีการจัดทำบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเพิ่มเติมเพื่อรองรับประชาชนที่มีอายุครบสิบแปดปีในวันเลือกตั้งใหม่ด้วย

ในการนี้ ที่ประชุมได้พิจารณาร่างมาตรา ๙๙ โดยเมื่อคราวประชุมครั้งที่ ๙๒ วันพฤหัสบดี ที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ คณะกรรมการได้มีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๙๙ โดยไม่มีการแก้ไข ทั้งนี้ ประธานกรรมการเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๙๙ เป็นดังนี้

“มาตรา ๙๙ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ เป็นเหตุให้ไม่สามารถจัดการเลือกตั้งตามวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนดตามมาตรา ๙๗ หรือมาตรา ๙๘ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะกำหนดวันเลือกตั้งใหม่ก็ได้ แต่ต้องจัดให้มีการเลือกตั้งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เหตุดังกล่าวสิ้นสุดลง

แต่เพื่อประโยชน์ในการนับอายุตามมาตรา ๙๐ (๒) และมาตรา ๙๒ (๒) ให้นับถึงวันเลือกตั้งที่กำหนดไว้ตาม
มาตรา ๙๗ หรือ ๙๘ แล้วแต่กรณี”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติ ดังนี้

๑. เห็นชอบร่างมาตรา ๙๐ โดยไม่มีการแก้ไข

๒. แก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๙๙ เป็นดังนี้

“มาตรา ๙๙ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ เป็นเหตุให้ไม่สามารถจัดการเลือกตั้งตามวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศกำหนดตามมาตรา ๙๗ หรือมาตรา ๙๘ คณะกรรมการการเลือกตั้งจะกำหนดวันเลือกตั้งใหม่ก็ได้ แต่ต้องจัดให้มีการเลือกตั้งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เหตุดังกล่าวสิ้นสุดลง แต่เพื่อประโยชน์ในการนับอายุตามมาตรา ๙๐ (๒) และมาตรา ๙๒ (๒) ให้นับถึงวันเลือกตั้งที่กำหนดไว้ตาม
มาตรา ๙๗ หรือ ๙๘ แล้วแต่กรณี”

มาตรา ๑๐๒

“มาตรา ๑๐๒ วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยคน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม

การแบ่งกลุ่มและคุณสมบัติของบุคคลในแต่ละกลุ่ม หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกันเอง การได้รับเลือกจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะพึงมีจากแต่ละกลุ่ม การขึ้นบัญชีสำรอง การเลื่อนบุคคลจากบัญชีสำรองขึ้นดำรงตำแหน่งแทน มาตรการที่จำเป็นเพื่อให้การเลือกกันเองเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และการอื่นใดที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้การเลือกตั้งกล่าวเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม จะกำหนดมิให้ผู้สมัครในแต่ละกลุ่มเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกัน หรือจะกำหนดให้มีการคัดกรองผู้สมัครรับเลือกด้วยวิธีการอื่นใดที่ผู้สมัครรับเลือกมีส่วนร่วมในการคัดกรองก็ได้

ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่ครบตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าเพราะเหตุตำแหน่งว่างลงหรือด้วยเหตุอื่นใดอันมิใช่เพราะเหตุครบวาระ และไม่มีรายชื่อบุคคลที่สำรองไว้เหลืออยู่ ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ แต่ในกรณีที่มีสมาชิกวุฒิสภาเหลือไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดและอายุของวุฒิสภาเหลืออยู่เกินหนึ่งปี ให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนภายในหกสิบวันนับแต่วันที่วุฒิสภามีสมาชิกเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่ง ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้ได้รับเลือกตั้งกล่าวอยู่ในวาระเท่าที่เหลืออยู่ของวุฒิสภา

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และภายในห้าวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดวันเริ่มดำเนินการเพื่อเลือกไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมีผลใช้บังคับ การกำหนดดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้นำมาตรา ๙๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ประเด็นการพิจารณา

นายอัษฎพร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเสนอให้มีการกำหนดวิธีการคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภาไว้ในร่างรัฐธรรมนูญให้ชัดเจน

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- ควรกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการในการคัดเลือกบุคคลที่จะมาเป็นสมาชิกวุฒิสภา โดยเสนอให้กำหนดในลักษณะว่า ให้มีคุณสมบัติอย่างน้อยต้องเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ เช่น เกษตรกร หรือผู้ใช้แรงงาน เป็นต้น ซึ่งการยกตัวอย่างในลักษณะดังกล่าวจะทำให้วิธีการคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภามีความชัดเจนมากขึ้น

- การกำหนดรายละเอียดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นสมาชิกวุฒิสภาโดยการยกตัวอย่างกลุ่มอาชีพ อาจทำให้เกิดปัญหาการโต้แย้งจากกลุ่มอาชีพที่ไม่ได้ถูกกำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญได้

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ได้มีการจัดกลุ่มบุคคลที่จะมาเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่เป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ จำนวน ๒๐ กลุ่ม ดังนี้

๑. ด้านการบริหาร ความมั่นคง หรือการต่างประเทศ
๒. ด้านกฎหมาย หรือกระบวนการยุติธรรม
๓. ด้านการบัญชี การเงิน การคลัง หรืองบประมาณ
๔. ด้านการศึกษาหรือวิจัย
๕. ด้านการสาธารณสุข
๖. ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
๗. ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม วรรณกรรม การแสดง หรือการกีฬา
๘. ด้านสิทธิกรรม หรือป่าไม้
๙. ด้านปศุสัตว์ หรือประมง
๑๐. ด้านลูกจ้าง ผู้ใช้แรงงาน องค์กรลูกจ้าง หรือองค์กรนายจ้าง
๑๑. ด้านคุ้มครองผู้บริโภค การสื่อสาร สื่อมวลชน
๑๒. ด้านผู้ประกอบการธุรกิจ การค้า หรือการธนาคาร
๑๓. ด้านผู้ประกอบการอุตสาหกรรม
๑๔. ด้านผู้ประกอบการวิชาชีพ
๑๕. ด้านสิ่งแวดล้อม ผังเมือง ที่อยู่อาศัย หรือการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์
๑๖. ด้านทรัพยากรธรรมชาติหรือพลังงาน
๑๗. ด้านองค์กรชุมชน
๑๘. ด้านผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส หรือสตรี
๑๙. ด้านอาชีพอิสระ
๒๐. ด้านประชาสังคม

ประธานกรรมการกล่าวว่า การกำหนดรายละเอียดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาเป็นสมาชิกวุฒิสภา โดยการยกตัวอย่างกลุ่มอาชีพดังกล่าว อาจทำให้เกิดปัญหาในการคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภาได้และเสนอแก้ไขความในวรรคหนึ่งของร่างมาตรา ๑๐๒ เป็นดังนี้ “วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยคน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยให้มีผู้สืบกลุ่มโดยต้องจัดแบ่งกลุ่มที่ทำให้ประชาชนทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้”

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง กล่าวว่า หากมีความมุ่งหมายให้ประชาชนทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งของสมาชิกวุฒิสภาได้ ก็ไม่ควรกำหนดให้แบ่งกลุ่มอาชีพหรือวิชาชีพ

ออกเป็นยี่สิบกลุ่มเท่านั้น นอกจากนั้น หากในอนาคตมีกลุ่มอาชีพหรือวิชาชีพเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญย่อมสามารถปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยได้

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขความในวรรคหนึ่งและวรรคสองของร่างมาตรา ๑๐๒ เป็นดังนี้

วรรคหนึ่ง “วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยคน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้”

วรรคสอง “การแบ่งกลุ่ม จำนวนกลุ่ม และคุณสมบัติของบุคคลในแต่ละกลุ่ม หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกันเอง การได้รับเลือก จำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะพึงมีจากแต่ละกลุ่ม การขึ้นบัญชีสำรอง การเลื่อนบุคคลจากบัญชีสำรองขึ้นดำรงตำแหน่งแทน มาตรการที่จำเป็นเพื่อให้การเลือกกันเองเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และการอื่นใดที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้การเลือกตั้งกล่าวเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม จะกำหนดมิให้ผู้สมัครในแต่ละกลุ่มเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกัน หรือจะกำหนดให้มีการคัดกรองผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยวิธีการอื่นใดที่ผู้สมัครรับเลือกมีส่วนร่วมในการคัดกรองก็ได้”

- มีกรรมการสอบถามว่า ความว่า “ประชาชนทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้” ในวรรคหนึ่งของร่างมาตรา ๑๐๒ หมายถึงประชาชนกลุ่มใด

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความว่า “ประชาชนทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้” ในวรรคหนึ่ง หมายถึง ประชาชนทุกคนที่มีสิทธิสมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภา โดยหากบุคคลใดยังไม่ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ ก็จัดอยู่ในกลุ่มอื่น ๆ ได้

- มีกรรมการสอบถามว่า การแบ่งกลุ่มอาชีพหรือวิชาชีพของผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาตามร่างรัฐธรรมนูญเบื้องต้น ไม่มีการกำหนดสมาชิกวุฒิสภากลุ่มอื่น ๆ ไว้ จะเกิดปัญหาหรือไม่

ประธานกรรมการกล่าวว่า ต้องมีการกำหนดสมาชิกวุฒิสภากลุ่มอื่น ๆ ไว้ด้วย เพราะหากมีผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาที่ไม่จัดอยู่ในกลุ่มอาชีพหรือวิชาชีพใดเลย ก็ย่อมจัดอยู่ในกลุ่มอื่น ๆ ได้ ทั้งนี้ กรณีดังกล่าวเป็นการป้องกันการขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญด้วย

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า เดิมมีการจัดกลุ่มผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาประเภทกลุ่มอื่น ๆ แต่มีกรรมการตั้งข้อสังเกตว่า คำว่า “กลุ่มอื่น ๆ” มีความไม่ชัดเจน จึงใช้คำว่า “กลุ่มประชาสังคม” แทนคำว่า “กลุ่มอื่น ๆ”

- หากเพิ่มกลุ่มผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาประเภทกลุ่มอื่น ๆ จะต้องตัดกลุ่มผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภาบางกลุ่มออกไป ซึ่งอาจเกิดปัญหาตามมาได้ ที่ประชุมจึงควรพิจารณาให้รอบคอบด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า อาจกำหนดกลุ่มสมาชิกวุฒิสภาด้านประชาสังคมและอื่น ๆ เพื่อให้บุคคลที่สมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่ไม่จัดอยู่ในกลุ่มใดเลย สามารถจัดอยู่ในกลุ่มประชาสังคมและอื่น ๆ ได้

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ความในวรรคหนึ่งของร่างมาตรา ๑๐๒ ความว่า “ซึ่งมาจากการเลือกกันเอง” เป็นถ้อยคำที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่าอาจเกิดการเอื้อประโยชน์หรือสมยอมกันในการเลือกบุคคลเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้

- จากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนปรากฏว่า ประชาชนมีความคิดเห็นว่าการกำหนดมิให้ผู้สมัครในแต่ละกลุ่มเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกันเป็นสมาชิกวุฒิสภาอาจทำให้ได้ผู้สมัครที่ไม่มีความรู้

ความเชี่ยวชาญ หรือประสบการณ์ในด้านนั้น ๆ อย่างเพียงพอ จึงควรเปิดโอกาสให้บุคคลในกลุ่มเดียวกันสามารถเลือกกันเองเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ข้อกังวลในร่างมาตรา ๑๐๒ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องการเอื้อประโยชน์หรือสมยอมกันในการเลือกบุคคลเป็นสมาชิกวุฒิสภา อย่างไรก็ตาม ข้อกังวลดังกล่าวเกิดจากการไม่เข้าใจขั้นตอนการเลือกสมาชิกวุฒิสภาตั้งแต่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด จนถึงระดับประเทศ ดังนั้น ควรทำความเข้าใจกับประชาชนในประเด็นดังกล่าวให้ถูกต้องซึ่งจะช่วยลดข้อกังวลดังกล่าวได้

ประธานกรรมการกล่าวว่า รายละเอียดเกี่ยวกับการเลือกสมาชิกวุฒิสภาจะชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อมีการบัญญัติพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๑๐๒ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๐๒ วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยคน ซึ่งมาจากการเลือกกันเองของบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ อาชีพ ลักษณะ หรือประโยชน์ร่วมกัน หรือทำงานหรือเคยทำงานด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายของสังคม โดยในการแบ่งกลุ่มต้องแบ่งในลักษณะที่ทำให้ประชาชนทุกคนสามารถอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้

การแบ่งกลุ่ม จำนวนกลุ่ม และคุณสมบัติของบุคคลในแต่ละกลุ่ม หลักเกณฑ์และวิธีการเลือกกันเอง การได้รับเลือก จำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่จะพึงมีจากแต่ละกลุ่ม การขึ้นบัญชีสำรอง การเลื่อนบุคคลจากบัญชีสำรองขึ้นดำรงตำแหน่งแทน มาตรการที่จำเป็นเพื่อให้การเลือกกันเองเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และการอื่นใดที่จำเป็น ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้การเลือกตั้งกล่าวเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม จะกำหนดมิให้ผู้สมัครในแต่ละกลุ่มเลือกบุคคลในกลุ่มเดียวกัน หรือจะกำหนดให้มีการคัดกรองผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยวิธีการอื่นใดที่ผู้สมัครรับเลือกมีส่วนร่วมในการคัดกรองก็ได้

ในกรณีที่ตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่ครบตามวรรคหนึ่ง ไม่ว่าเพราะเหตุตำแหน่งว่างลง หรือด้วยเหตุอื่นใดอันมิใช่เพราะเหตุครบวาระ และไม่มีรายชื่อบุคคลที่สำรองไว้เหลืออยู่ ให้วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภาเท่าที่มีอยู่ แต่ในกรณีที่มีสมาชิกวุฒิสภาเหลือไม่ถึงกึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดและอายุของวุฒิสภาเหลืออยู่เกินหนึ่งปี ให้ดำเนินการเลือกสมาชิกวุฒิสภาขึ้นแทนภายในหกสิบวันนับแต่วันที่วุฒิสภามีสมาชิกเหลืออยู่ไม่ถึงกึ่งหนึ่ง ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้ได้รับเลือกตั้งกล่าวอยู่ในวาระเท่าที่เหลืออยู่ของวุฒิสภา

การเลือกสมาชิกวุฒิสภาให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และภายในห้าวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดวันเริ่มดำเนินการเพื่อเลือกไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมีผลใช้บังคับ การกำหนดดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้นำมาตรา ๙๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๑๐๓

“มาตรา ๑๐๓ สมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

ก. คุณสมบัติ

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีในวันสมัครรับเลือก

(๓) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือทำงานในด้านที่สมัคร ไม่น้อยกว่าสิบปี หรือเป็นผู้มีลักษณะตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

(๔) เกิด มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่สมัครตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

ข. ลักษณะต้องห้าม

(๑) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๓ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๕) (๑๖) หรือ (๑๗)

(๒) เป็นข้าราชการ

(๓) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๔) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกหรือการดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๕) เป็นหรือเคยเป็นรัฐมนตรี เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นรัฐมนตรีมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๖) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เว้นแต่ ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๗) เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวเดียวกัน หรือผู้ดำรงตำแหน่งในศาลรัฐธรรมนูญหรือในองค์กรอิสระ

(๘) เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้”

ประเด็นการพิจารณา

นายปกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง กล่าวว่า นายชวน หลีกภัย อดีตนายกรัฐมนตรี ได้มีหนังสือแสดงความเห็นเกี่ยวกับความในร่างมาตรา ๑๐๓ ข. ลักษณะต้องห้าม (๓) และ (๔) โดยเห็นควรให้แก้ไขความดังกล่าว เนื่องจากเป็นการจำกัดสิทธิบุคคลที่จะเป็นสมาชิกวุฒิสภามากเกินไป ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน เนื่องจากคณะกรรมการบัญญัติร่างมาตรา ๑๐๓ ข. ลักษณะต้องห้าม (๓) และ (๔) โดยมีความมุ่งหมายให้สมาชิกวุฒิสภามีความเป็นกลางและปลอดจากการแทรกแซงทางการเมือง ไม่ได้รังเกียจนักการเมืองแต่อย่างใด

นายสุพจน์ ไข่มุกด์ รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง กล่าวว่า นายชวน หลีกภัย อดีตนายกรัฐมนตรี แสดงความเห็นว่าการกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภาที่ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปี ในวันสมัครรับเลือกตั้งต้องประกอบกับต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก ทำให้ผู้ที่สนใจการเมืองไม่กล้าสมัครเป็นสมาชิกพรรคการเมือง แต่คอยหาโอกาสอื่นที่จะมาทำงานทางการเมืองแทน

ประธานกรรมการกล่าวว่า เจตนารมณ์ของร่างมาตรา ๑๐๓ ไม่ต้องการให้บุคคลที่เคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองกลับมาเป็นสมาชิกวุฒิสภาอีก เนื่องจากต้องการบุคคลที่มีแนวคิดใหม่ ๆ ในการทำงานด้านการเมือง จึงได้กำหนดให้ผู้สมัครสมาชิกวุฒิสภา

ต้องพ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยตัดสิทธิทางการเมืองผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่กระทำผิดตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้เป็นเวลาห้าปี ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวสามารถนำมาปรับใช้กับการห้ามดำรงตำแหน่งตามร่างมาตรา ๑๐๓ ได้

- ในความเป็นจริงบุคคลที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับพรรคการเมืองเลย เนื่องจากการนำรายชื่อมารวมไว้เพื่อหวังผลประโยชน์ทางการเมืองเท่านั้น ดังนั้น การบัญญัติห้ามสมาชิกพรรคการเมืองสมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภา เว้นแต่พ้นจากตำแหน่งมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก ย่อมเป็นการตัดสิทธิบุคคลที่สุจริตจำนวนมาก จึงควรบัญญัติห้ามเฉพาะผู้ที่เคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งมาแล้วไม่ถึงสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก จะเหมาะสมมากกว่า

ประธานกรรมการเสนอเพิ่มความเป็น (๓/๑) ของร่างมาตรา ๑๐๓ ข. ลักษณะต้องห้าม ความว่า “เป็นสมาชิกพรรคการเมือง” และแก้ไขความในร่างมาตรา ๑๐๓ ข. ลักษณะต้องห้าม (๔) เป็นดังนี้ “เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกหรือผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก”

- มีการแสดงความคิดเห็นว่า คุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีตามร่างรัฐธรรมนูญมีความไม่สอดคล้องกัน ควรมีคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามที่สามารถใช้ร่วมกันได้ และเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการให้ชัดเจนยิ่งขึ้นตามแต่ละตำแหน่ง

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า คุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรีตามร่างรัฐธรรมนูญได้นำบทบัญญัติส่วนใหญ่มาใช้ร่วมกัน โดยคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของสมาชิกวุฒิสภาและคณะรัฐมนตรีจะเป็นคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วย โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการเข้าไป

- มีการแสดงความคิดเห็นว่า ร่างมาตรา ๑๐๓ ก. คุณสมบัติ (๓) ความว่า “มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือทำงานในด้านที่สมัคร ไม่น้อยกว่าสิบปี...” จากการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนมีข้อสงสัยว่า บุคคลหรือองค์กรใดจะเป็นผู้รับรองว่าผู้สมัครดังกล่าวเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือทำงานในด้านที่สมัคร ไม่น้อยกว่าสิบปี

ประธานกรรมการกล่าวว่า ข้อเสนอของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติและสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศที่เสนอให้ปรับเปลี่ยนวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาเป็นรูปแบบการสรรหา คณะกรรมการต้องพิจารณาให้รอบคอบอีกครั้งหนึ่ง เนื่องจากเป็นข้อเสนอที่ให้ปรับเปลี่ยนวิธีการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาในสาระสำคัญ

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๑๐๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๐๓ สมาชิกวุฒิสภาต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

ก. คุณสมบัติ

(๑) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีในวันสมัครรับเลือก

(๓) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์ หรือทำงานในด้านที่สมัคร ไม่น้อยกว่าสิบปี หรือเป็นผู้มีลักษณะตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

(๔) เกิด มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ทำงาน หรือมีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่สมัครตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

ข. ลักษณะต้องห้าม

(๑) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามมาตรา ๙๓ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๕) (๑๖) หรือ (๑๗)

(๒) เป็นข้าราชการ

(๓) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๓/๑) เป็นสมาชิกพรรคการเมือง

(๔) เป็นหรือเคยเป็น **สมาชิกพรรค**ผู้ดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็น **สมาชิกพรรค**ผู้ดำรงตำแหน่งในพรรคการเมืองมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๕) เป็นหรือเคยเป็นรัฐมนตรี เว้นแต่ได้พ้นจากการเป็นรัฐมนตรีมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๖) เป็นหรือเคยเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เว้นแต่ ได้พ้นจากการเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันสมัครรับเลือก

(๗) เป็นบุพการี คู่สมรส หรือบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ผู้สมัครรับเลือกเป็นสมาชิกวุฒิสภาในคราวเดียวกัน หรือผู้ดำรงตำแหน่งในศาลรัฐธรรมนูญหรือในองค์กรอิสระ

(๘) เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญนี้”

มาตรา ๑๐๔

“มาตรา ๑๐๔ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาเริ่มตั้งแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือก

สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภามีกำหนดคราวละห้าปีนับแต่วันประกาศผลการเลือก และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งสิ้นสุดสมาชิกภาพตามวาระ อยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีสมาชิกวุฒิสภาขึ้นใหม่”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการสอบถามว่า กรณีให้สมาชิกวุฒิสภาดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวเหมาะสมหรือไม่ ส่วนตัวเห็นว่า มีความเหมาะสมแล้ว เนื่องจากการเปิดโอกาสให้บุคคลอื่นเป็นสมาชิกวุฒิสภาได้

มีการแสดงความเห็นว่า ปัญหากรณีสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดสมาชิกภาพตามวาระ และให้อยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีสมาชิกวุฒิสภาขึ้นใหม่ ควรบัญญัติหลักเกณฑ์การอยู่ในตำแหน่งให้ชัดเจนว่าสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ถึงช่วงเวลาใด

ประธานกรรมการกล่าวว่า ร่างมาตรา ๑๐๔ วรรคสี่ ความว่า “ให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งสิ้นสุดสมาชิกภาพตามวาระอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีสมาชิกวุฒิสภาขึ้นใหม่” หมายถึง ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนถึงวันที่มีสมาชิกวุฒิสภาขึ้นใหม่ คือ ตั้งแต่วันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศผลการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๑๐๔ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๑๐๕

“มาตรา ๑๐๕ เมื่อวาระของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง พระมหากษัตริย์จะได้ทรงตราพระราชกฤษฎีกาให้มีการดำเนินการเพื่อเลือกสมาชิกวุฒิสภาใหม่ และภายในห้าวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดวันเริ่มดำเนินการเพื่อเลือกไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมีผลใช้บังคับ การกำหนดดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้นำมาตรา ๙๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ประเด็นการพิจารณา

ที่ประชุมสอบถามและแสดงความเห็น ดังนี้

- ความในร่างมาตรา ๑๐๒ วรรคสี่ บัญญัติว่า “การเลือกสมาชิกวุฒิสภาให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา และภายในห้าวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดวันเริ่มดำเนินการเพื่อเลือกไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมีผลใช้บังคับ การกำหนดดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้นำมาตรา ๙๙ มาใช้บังคับโดยอนุโลม” เป็นการบัญญัติหลักการซ้ำซ้อนกับความในร่างมาตรานี้หรือไม่

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๑๐๕ เป็นดังนี้ “เมื่อวาระของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง พระมหากษัตริย์จะได้ทรงตราพระราชกฤษฎีกาให้มีทรงตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อเลือกสมาชิกวุฒิสภาใหม่ และภายในห้าวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดวันเริ่มดำเนินการเพื่อเลือกไม่ช้ากว่าสามสิบวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวมีผลใช้บังคับ ทรงตราพระราชกฤษฎีกาให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้นำมาตรา ๙๙ ให้ดำเนินการให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาขึ้นใหม่ โดยให้นำมาตรา ๑๐๒ วรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

- มีกรรมการสอบถามว่า ร่างมาตรา ๑๐๕ ที่แก้ไขใหม่ หากตัดออกและนำไปบัญญัติเป็นวรรคสี่ของร่างมาตรา ๑๐๔ จะเหมาะสมหรือไม่

นายอัคร จารุงจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญชี้แจงว่า เมื่อพิจารณาบททวนร่างรัฐธรรมนูญร่างสุดท้ายอาจพิจารณานำร่างมาตรา ๑๐๕ ที่แก้ไขใหม่ไปบัญญัติเป็นวรรคสี่ของร่างมาตรา ๑๐๔ ได้ แต่ขณะนี้ควรคงความเดิมไว้ก่อน เพื่อมิให้ความในมาตราต่าง ๆ เกิดความคลาดเคลื่อน

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๑๐๕ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๐๕ เมื่อวาระของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง พระมหากษัตริย์จะได้ทรงตราพระราชกฤษฎีกาให้มีทรงตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อเลือกสมาชิกวุฒิสภาใหม่ และภายในห้าวันนับแต่วันที่พระราชกฤษฎีกามีผลใช้บังคับ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดวันเริ่มดำเนินการเพื่อเลือกไม่ช้ากว่า

สหวิชาชีพวันหนึ่งแต่วันที่พระราชกฤษฎีกาตั้งศาลปกครองขึ้นใช้บังคับ ทว่าทว่าทว่าตั้งศาลปกครองให้ประเทศใน
ราชกิจจานุเบกษา และให้ในพรบ. ๕๕ ให้ดำเนินการให้มีการเลือกสมาชิกวุฒิสภาขึ้นใหม่ โดยให้นำ
มาตรา ๑๐๒ วรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

มาตรา ๑๐๖

“มาตรา ๑๐๖ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ

(๑) ถึงคราวออกตามวาระ

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๓

(๕) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่า
หนึ่งร้อยยี่สิบวันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา

(๖) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอกการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอกการลงโทษใน
ความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

(๗) ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

(๘) กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๐๘ หรือต้องห้ามตามมาตรา ๑๗๙ หรือมาตรา ๑๘๐

(๙) ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๓๙ หรือมาตรา ๒๓๑ วรรคสาม”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๙๒ วันพฤหัสบดี ที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙
ที่ประชุมมีมติให้แก้ไขร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๐๖ สมาชิกภาพของสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลง เมื่อ

(๑) ถึงคราวออกตามวาระ

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐๓

(๕) ขาดประชุมเกินจำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนวันประชุมในสมัยประชุมที่มีกำหนดเวลาไม่น้อยกว่า
หนึ่งร้อยยี่สิบวันโดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานวุฒิสภา

(๖) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอกการลงโทษ เว้นแต่เป็นการรอกการลงโทษใน
ความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท

(๗) ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง

(๘) กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๐๘ หรือต้องห้ามตามมาตรา ๑๗๙ หรือมาตรา ๑๘๐

(๙) ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา ๑๓๙ หรือมาตรา ๒๓๑ วรรคสาม”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการเห็นชอบร่างมาตรา ๑๐๖ ตามที่ที่ประชุมได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อคราวประชุม
คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งที่ ๙๒ วันพฤหัสบดี ที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

มาตรา ๑๐๗

“มาตรา ๑๐๗ บุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกินสองปี จะเป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมิได้”

ประเด็นการพิจารณา

ประธานกรรมการสอบถามว่า การที่บัญญัติห้ามผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกินสองปี เป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพราะเหตุใด

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- เดิมบัญญัติห้ามผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกินห้าปี เป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เนื่องจากระยะเวลาสองปีสั้นเกินไป ซึ่งอาจเกิดการทุจริตหรือติดสินบนเพื่อเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นในอนาคตได้

นายปรกรณ์ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ความมุ่งหมายของร่างมาตรา ๑๐๗ คือ ต้องการให้สมาชิกวุฒิสภามีความเป็นกลางและปลอดจากการแทรกแซงทางการเมือง เช่นเดียวกับความในร่างมาตรา ๑๐๖ และ ๑๐๘ ซึ่งประเด็นดังกล่าวไม่มีกรรมการท่านใดไม่เห็นด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า หากบัญญัติร่างมาตรา ๑๐๗ ความว่า “บุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกินสองปี จะเป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมิได้” จะทำให้บุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกินสองปีไม่สามารถดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้เลย ซึ่งหลักการดังกล่าวอาจไม่เหมาะสม

- มีกรรมการแสดงความเห็นว่า ปัจจุบันการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่นเชื่อมโยงกันหมด หากกำหนดห้ามบุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกินสองปี เป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ย่อมทำให้สมาชิกวุฒิสภาเป็นบุคคลที่ปลอดจากการเมืองอย่างแท้จริงได้

- การบัญญัติความในร่างมาตรา ๑๐๗ ดังกล่าว อาจเป็นการจำกัดสิทธิทางการเมืองของบุคคลมากเกินไป ควรเปิดโอกาสให้บุคคลสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองได้ในระดับหนึ่ง เพื่อป้องกันข้อโต้แย้งหรือข้อวิจารณ์ร่างรัฐธรรมนูญที่อาจเกิดขึ้นได้

ประธานกรรมการเสนอแก้ไขความในร่างมาตรา ๑๐๗ เป็นดังนี้ “บุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกินสองปี จะเป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมิได้ เว้นแต่เป็นสมาชิกท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น”

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๑๐๗ เป็นดังนี้

“มาตรา ๑๐๗ บุคคลผู้เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกภาพสิ้นสุดลงมาแล้วยังไม่เกินสองปี จะเป็นรัฐมนตรีหรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมิได้ เว้นแต่เป็นสมาชิกท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น”

มาตรา ๑๐๘

“มาตรา ๑๐๘ สมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ฝักใฝ่หรือยอมตนอยู่ใต้อาณัติของพรรคการเมืองใด ๆ”

ประเด็นการพิจารณา

-ไม่มี-

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๑๐๘ โดยไม่มีการแก้ไข

มาตรา ๗๐

“มาตรา ๗๐ รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงานโดยเหมาะสมกับศักยภาพและวัย และพึงคุ้มครองผู้ใช้แรงงานให้ได้รับความปลอดภัยในการทำงาน โดยได้รับสวัสดิการ รายได้ และสิทธิประโยชน์อื่นที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพ และพึงจัดให้มีหรือส่งเสริมการออมเพื่อการดำรงชีพเมื่อพ้นวัยทำงาน”

ประเด็นการพิจารณา

เมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๙๑ วันพุธ ที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมมีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรานี้ เป็นดังนี้

“มาตรา ๗๐ รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถในการทำงานโดยเหมาะสมกับศักยภาพและวัย และพึงคุ้มครองผู้ใช้แรงงานให้ได้รับความปลอดภัยมีสุขอนามัยที่ดีในการทำงาน โดยได้รับสวัสดิการ รายได้ สวัสดิการ การประกันสังคม และสิทธิประโยชน์อื่นที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพ และพึงจัดให้มีหรือส่งเสริมการออมเพื่อการดำรงชีพเมื่อพ้นวัยทำงาน

รัฐพึงจัดให้มีระบบแรงงานสัมพันธ์ที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการ”

ที่ประชุมแสดงความเห็น ดังนี้

- ควรทบทวนความในวรรคสองของร่างมาตรา ๗๐ ที่แก้ไขใหม่ เนื่องจากมีข้อสังเกตจากผู้เชี่ยวชาญด้านแรงงานสัมพันธ์ว่า ในระบบแรงงานสัมพันธ์ฝ่ายนายจ้างและฝ่ายลูกจ้างจะเกี่ยวข้องกันไม่ได้ ดังนั้น การบัญญัติความในวรรคสองของร่างมาตรา ๗๐ ที่แก้ไขใหม่ อาจขัดแย้งกับหลักการดังกล่าว

- ความในวรรคสองของร่างมาตรา ๗๐ ที่แก้ไขใหม่ คือ การกำหนดให้มีการเจรจาด้านแรงงานในระบบไตรภาคี คือ ฝ่ายนายจ้าง ฝ่ายลูกจ้าง และรัฐบาล เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือและแก้ไขปัญหาด้านแรงงานร่วมกัน

ประธานกรรมการกล่าวว่า ความในวรรคสองของร่างมาตรา ๗๐ ที่แก้ไขใหม่ มีความมุ่งหมายว่าในการจัดให้มีระบบแรงงานสัมพันธ์ต้องมีการปรึกษาหารือร่วมกันทั้งสามฝ่าย คือ ฝ่ายนายจ้าง ฝ่ายลูกจ้าง และรัฐบาล ส่วนจะมีการตั้งองค์กรของแต่ละฝ่ายขึ้นมาเพื่อเจรจาด้านแรงงานสัมพันธ์หรือไม่เป็นอีกประเด็นหนึ่ง ทั้งนี้ หากบัญญัติเรื่องการเจรจาสามฝ่าย หรือไตรภาคีในร่างมาตรา ๗๐ อาจไม่ครอบคลุมการปรึกษาหารือและแก้ไขปัญหาด้านแรงงานสัมพันธ์ทั้งหมด ดังนั้น ความในวรรคสองของร่างมาตรา ๗๐ ที่แก้ไขใหม่ จึงมีความเหมาะสมแล้ว

มติที่ประชุม

คณะกรรมการมีมติเห็นชอบร่างมาตรา ๗๐ ตามที่ที่ประชุมได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเมื่อคราวประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งที่ ๙๑ วันพุธ ที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙

จากนั้น นายอุดม รัฐอมฤต โฆษกกรรมการ หอข้อต่อที่ประชุมว่า เหตุใดการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ต้องกระทำโดยการบัญญัติเป็นพระราชบัญญัติเท่านั้น เนื่องจากในประเทศการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อสาธารณประโยชน์สามารถกระทำในรูปแบบคำสั่งทางปกครองได้ ทั้งนี้ การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์โดยการบัญญัติเป็นพระราชบัญญัติใช้ระยะเวลาสั้น ซึ่งไม่สอดคล้องกับประโยชน์สาธารณะที่จะได้รับ อย่างไรก็ตาม

ร่างรัฐธรรมนูญเบื้องต้นได้บัญญัติแนวคิดใหม่เกี่ยวกับการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์เพื่อสาธารณประโยชน์ โดยกำหนดให้รัฐต้องชดเชยค่าเสียหายที่เหมาะสมแก่ผู้ได้รับผลกระทบ ซึ่งเป็นหลักการที่ดีที่ควรเผยแพร่และชี้แจงต่อประชาชนให้เข้าใจหลักการดังกล่าว

นายปรณ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า มาตรา ๑๔ (๓) ของรัฐธรรมนูญเยอรมันได้บัญญัติหลักการเรื่องการเวนคืนที่ดินไว้ว่า การเวนคืนที่ดินจะกระทำได้นั้นก็แต่เพื่อส่วนรวม การเวนคืนจะกระทำได้นั้นก็แต่โดยกฎหมายให้อำนาจกระทำได้ หรืออาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งบัญญัติถึงลักษณะ และขอบเขตค่าชดเชยด้วย การกำหนดค่าชดเชยนั้น ให้คำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะ และผลประโยชน์ของผู้เสียหาย ในกรณีที่ไม่ว่าจะตกลงกันได้เรื่องค่าชดเชยให้ฟ้องร้องต่อศาลยุติธรรมได้ เหตุผลที่รัฐธรรมนูญเยอรมันบัญญัติหลักการในเรื่องการเวนคืนที่ดินเนื่องจากในสมัยอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ได้มีการลิดรอนสิทธิการถือครองที่ดินของประชาชนด้วยการเวนคืนที่ดินโดยออกเป็นคำสั่งของฝ่ายบริหาร รัฐธรรมนูญเยอรมัน มาตรา ๑๔ (๓) จึงได้บัญญัติหลักการในเรื่องการเวนคืนที่ดินว่ารัฐจะเวนคืนที่ดินของประชาชนได้จะต้องตราเป็นกฎหมายเท่านั้น

นายอุดม รัฐอมฤต โฆษกกรรมการ สอบถามว่า เรื่องการเวนคืนที่ดินนั้น ประเทศใดบ้างที่ใช้การเวนคืนที่ดินโดยออกเป็นคำสั่งทางปกครองโดยไม่ต้องตราเป็นกฎหมายเวนคืนที่ดิน

ประธานกรรมการกล่าวว่า เรื่องการเวนคืนที่ดินนั้น แม้จะมีประเทศที่ใช้การเวนคืนที่ดินโดยออกเป็นคำสั่งทางปกครองโดยไม่ต้องตราเป็นกฎหมายเวนคืนที่ดินก็ตาม คณะกรรมการก็ไม่ควรนำหลักการดังกล่าวมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของไทย เนื่องจากการให้อำนาจฝ่ายบริหารในการเวนคืนที่ดินโดยไม่ต้องตราเป็นกฎหมายจะทำให้เกิดปัญหาทางปฏิบัติ ภาครัฐอาจใช้อำนาจออกคำสั่งทางปกครองเวนคืนที่ดินของประชาชนอย่างไม่เป็นธรรมได้

นายปรณ นิลประพันธ์ เลขาธิการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า ระบบการเวนคืนที่ดินของประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน เช่น ประเทศสิงคโปร์ที่ดินเป็นของรัฐเกือบทั้งหมด แต่จะใช้วิธีการให้ประชาชนครอบครองแบบเช่าระยะยาว (leasehold) กรณีที่ภาครัฐจะนำที่ดินมาใช้ประโยชน์ในการจัดทำบริการสาธารณะก็จะอาศัยอำนาจตามสัญญา ทั้งนี้ จากการตรวจสอบข้อมูลไม่พบว่ามีประเทศใดใช้ระบบการออกคำสั่งทางปกครองเพื่อเวนคืนที่ดิน

นายอัชพร จารุจินดา กรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ชี้แจงว่า ระบบการเวนคืนที่ดินในต่างประเทศนั้น บางประเทศใช้วิธีการเวนคืนที่ดินโดยระบุเงื่อนไขไว้ในกฎหมายว่าด้วยการผังเมือง โดยกำหนดว่าหากมีการถือครองที่ดินครบระยะเวลาที่กำหนด เช่น ครอบครองติดต่อกันเป็นเวลา ๒๐ ปี ให้มีผลเป็นการเวนคืนที่ดินโดยอัตโนมัติ เป็นต้น

ประธานกรรมการกล่าวว่า เรื่องการเวนคืนที่ดินนั้น กฎหมายไทยบางฉบับได้ระบุไว้ในกฎหมาย เช่น กฎหมายว่าด้วยการจัดทำผังเมืองซึ่งมีลักษณะเดียวกับต่างประเทศ แต่กฎหมายไทยยังไม่เคยตรากฎหมายที่มีลักษณะเป็นการกำหนดผังเมืองเฉพาะซึ่งมีสถานะเดียวกับการเวนคืนที่ดิน ส่วนตัวเห็นว่าการกำหนดผังเมืองเฉพาะดังกล่าวจำเป็นต้องตราเป็นกฎหมายเนื่องจากมีสถานะเป็นการริบทรัพย์สินคือที่ดินของประชาชน

จากนั้น นายภัทร คำพิทักษ์ กรรมการหารือที่ประชุมเรื่องหลักการในการบังคับใช้กฎหมายตามร่างมาตรา ๔๙ ที่กำหนดให้รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เนื่องจากในเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชนซึ่งจัดที่จังหวัดขอนแก่นมีผู้เสนอความเห็น ว่า คณะกรรมการควรบัญญัติหลักการเพื่อกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย

ประธานกรรมการกล่าวว่า หลักการในการบังคับใช้กฎหมายนั้น คณะกรรมการได้เพิ่มหลักการใหม่ โดยกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิเสนอแนะและแสดงความคิดเห็น โดยภาครัฐจะต้องนำความเห็นของประชาชนไปประกอบการพิจารณาและแจ้งผลการพิจารณาให้ประชาชนได้รับทราบด้วย

นายปรณ นิลประพันธ์ เลขานุการกรรมการ คนที่หนึ่ง ชี้แจงว่า เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการดำเนินการเกี่ยวกับแนวนโยบายแห่งรัฐนั้น ในคราวประชุมคณะกรรมการครั้งที่ ๙๑ วันพุธ ที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ ที่ประชุมได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญดำเนินการ ยกร่างหลักการเรื่องแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนนำเสนอต่อที่ประชุมคณะอนุกรรมการ ยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญจึงได้ยกร่างหลักการในเรื่องแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยนำหลักการมาจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาบัญญัติเป็นร่างมาตรา ๗๓/๑ ดังนี้

“มาตรา ๗๓/๑ รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมโดยตรงในการวางแผนพัฒนาประเทศด้านต่างๆ การจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้ อำนาจอธิปไตย การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งการตัดสินใจทางการเมืองและการอื่นใด บรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน” โดยหลักการดังกล่าวคณะกรรมการยังไม่ได้พิจารณา

ประธานกรรมการกล่าวว่า เห็นควรให้รอการพิจารณาไว้ก่อน

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญครั้งต่อไปในวันจันทร์ ที่ ๒๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ เวลา ๑๑.๓๐ นาฬิกา ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุมและ กล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๗.๐๕ นาฬิกา

นายสกันธ์ พรหมบุญตา

นิติกรชำนาญการ

นายณฤพนธ์ ฐลีจันทร์

นิติกรปฏิบัติการ

นายรัฐภูมิ คำศรี

นิติกรชำนาญการพิเศษ

ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

สำนักกรรมการ ๒

ผู้ตรวจทาน

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์